

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO
39 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-416**

2021 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2021 m. gegužės 26 d. sprendimo Nr. SV-S-108 3 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Nepritarti Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 39 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-416 (toliau – ANK projektas) dėl šių priežasčių:

1. ANK projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad vienas iš ANK projekto tikslų – minimizuoti atvejus, „kai už padarytus administracinius nusižengimus atsakingiems asmenims protokolai su administraciniu nurodymu sumokėti baudą atėjo vienu metu, sukaupti per kelis mėnesius“. ANK projekto 1 straipsnyje siūlomas Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) 39 straipsnio pakeitimas siejamas su administracinės nuobaudos skyrimo proceso paspartinimu. ANK 39 straipsnyje įtvirtinta fundamentali nuostata, kad administracinė nuobauda gali būti paskirta ne vėliau kaip per dvejus metus nuo administracinio nusižengimo padarymo dienos, o trunkamojo administracinio nusižengimo atveju – per dvejus metus nuo jo paaiškėjimo dienos. Taip formuluojamas senaties terminas, kurio paskirtis – ne procesui, reguliuojant administracinių nusižengimų teisenos procesinius santykius, optimizuoti, o terminui, kuriam pasibaigus patraukimas atsakomybėn tampa nebeaktualus tiek nuobaudos tikslų, tiek prevencijos požiūriais, nustatyti. Norint tobulinti procesinius teisinius santykius, senaties institutas neturėtų būti keičiamas.

2. ANK projekto aiškinamajame rašte teigiama, jog ANK projektu siūloma nustatyti, kad tais atvejais, kai administraciniai nusižengimai „nereikalauja ilgo tyrimo, aplinkybės akivaizdžios ir nusižengimai yra užfiksuoti transporto priemonės nuotrauka arba vaizdo įrašu arba nusižengimai užfiksuojami stacionariomis ar mobiliosiomis teisės pažeidimų fiksavimo sistemomis – administracinė nuobauda gali būti paskirta ne vėliau per dvidešimt darbo dienų nuo administracinio nusižengimo padarymo dienos“, tačiau ANK projekte siekiama nustatyti sutrumpintą nuobaudos skyrimo terminą tik dėl ANK 416 straipsnio „Nustatyto greičio viršijimas“.

ANK 611 straipsnio, reguliuojančio administracinio nusižengimo protokolo ir administracinio nurodymo surašymą tais atvejais, kai nusižengimas užfiksuotas ne asmens, įtariamo administracinio nusižengimo padarymu, akivaizdoje, 4 dalyje nustatyta, kad už šio straipsnio 1 dalyje nurodytus administracinius nusižengimus administracinio nusižengimo protokolas su administraciniu nurodymu (tais atvejais, kai pagal ANK 610 straipsnio 2 dalį administracinis nurodymas negali būti surašomas, – tik administracinio nusižengimo protokolas) gali būti automatiškai suformuojamas Administracinių nusižengimų registre. ANK 611 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad tais atvejais, kai ANK 264 straipsnio 1 ir 2 dalyse (transporto priemonių važiavimas ar stovėjimas pažeidžiant nustatytus reikalavimus), 278 straipsnio 2 dalyje, 282 straipsnyje, 415 straipsnio 1 dalyje, 2 dalyje (transporto priemonių, kurios nustatyta tvarka neįregistruotos (neperregistruotos) arba be privalomosios techninės apžiūros, vairavimas), 6 ir 7 dalyse, 416, 417, 418, 419 straipsniuose, 420 straipsnio

1 dalyje, 421 straipsnyje, 431 straipsnio 1 ir 2 dalyse, 432 straipsnyje, 459 straipsnio 1, 4, 5, 6 ir 7 dalyse, 463 straipsnyje numatytas administracinis nusižengimas užfiksuotas ne asmens, įtariamo administracinio nusižengimo padarymu, akivaizdoje, administracinio nusižengimo protokolas su administraciniu nurodymu (tais atvejais, kai pagal ANK 610 straipsnio 2 dalį administracinis nurodymas negali būti surašomas, – tik administracinio nusižengimo protokolas) surašomas ir siunčiamas transporto priemonės savininkui (valdytojui). Vadovaujantis nurodytomis ANK nuostatomis, administracinio nusižengimo protokolas su administraciniu nurodymu automatiškai suformuojamas Administracinių nusižengimų registre, nusižengimą užfiksavus stacionariomis ar mobiliosiomis teisės pažeidimų fiksavimo sistemomis ne tik tada, kai padaromas ANK 416 straipsnyje nustatytas administracinis nusižengimas, todėl administracinių nuobaudų skyrimo reguliavimas išskirtinai tik dėl vieno administracinio nusižengimo sistemiškumo požiūriu yra nepagrįstas ir ydingas.

3. ANK projekto 1 straipsnyje keičiamo ANK 39 straipsnio 2 dalyje siūloma nustatyti, kad „tais atvejais, kai už šio kodekso 416 straipsnyje nurodytus administracinius nusižengimus administracinio nusižengimo protokolas su administraciniu nurodymu automatiškai suformuojamas Administracinių nusižengimų registre arba šie nusižengimai užfiksuojami stacionariomis ar mobiliosiomis teisės pažeidimų fiksavimo sistemomis – administracinė nuobauda gali būti paskirta ne vėliau per dvidešimt darbo dienų nuo administracinio nusižengimo padarymo dienos“. Sistemiškai vertinant administracinių nusižengimų teisenos nuostatas, siūlymas sutrumpinti nuobaudos skyrimo terminą iki dvidešimties darbo dienų, kai administracinis nusižengimas užfiksuotas stacionariomis ar mobiliosiomis teisės pažeidimų fiksavimo sistemomis ir administracinio nusižengimo protokolas su administraciniu nurodymu automatiškai suformuojamas Administracinių nusižengimų registre, yra nepriimtinas dėl šių priežasčių:

3.1. Nesant ANK 610 straipsnio 2 dalyje nurodytų pagrindų, užfiksavus ANK 416 straipsnio 2–5 dalyse numatytus administracinius nusižengimus, transporto priemonės savininkui (valdytojui) taikomas administracinis nurodymas – į administracinio nusižengimo protokolą įrašomas pasiūlymas per penkiolika kalendorinių dienų nuo administracinio nusižengimo protokolo įteikimo dienos, o kai administracinio nusižengimo protokolas su administraciniu nurodymu surašomas administracinės atsakomybės traukiamam asmeniui nedalyvaujant, – per trisdešimt kalendorinių dienų nuo administracinio nusižengimo protokolo su administraciniu nurodymu išsiuntimo dienos savo noru sumokėti baudą, lygią pusei minimalios baudos, o jei asmuo padarė pakartotinį administracinį nusižengimą, – minimalią šio straipsnio atitinkamoje dalyje nustatytą baudą. Taip pat, kai ANK specialiosios dalies straipsnyje, kuriame nustatyta atsakomybė už asmens padarytą administracinį nusižengimą, nustatytas privalomas asmeniui suteiktos teisės vairuoti transporto priemones atėmimas, į administracinio nusižengimo protokolą įrašomas pasiūlymas sutikti su teisės vairuoti transporto priemones atėmimu ANK 33 straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatytam terminui (ANK 610 straipsnio 1 dalis). Administracinės atsakomybės traukiamam asmeniui neįvykdžius administracinio nurodymo, jis laikomas negaliojančiu ir ne anksčiau kaip po penkių, bet ne vėliau kaip po dešimties darbo dienų nuo ANK 610 straipsnio 1 dalyje nustatytų terminų pabaigos administracinio nusižengimo protokolas pateikiamas institucijai, kurios pareigūnas įgaliotas nagrinėti administracinio nusižengimo bylą ne teismo tvarka (ANK 613 straipsnio 1 dalis). Atsižvelgus į šias ANK nuostatas ir jose įtvirtintus terminus, asmeniui neįvykdžius administracinio nurodymo, administracinio nusižengimo nagrinėjimas būtų nebegalimas, nes būtų pasibaigęs ANK projekto 1 straipsnyje keičiamo ANK 39 straipsnio 2 dalyje siūlomas dvidešimties darbo dienų nuobaudos paskyrimo terminas. Toks teisinis reguliavimas nederą su administracinių nusižengimų teisenos teisiniu reguliavimu ir galimai pažeistų lygybės prieš įstatymą principą. Be to, įtvirtinus siūlomą normą, atsirastų terpė galimam pažeidėjų piktnaudžiavimui, kai, siekdamas išvengti baudos, asmuo nesutiktų su administraciniu nurodymu, tai yra per nustatytą terminą nesumokėtų pusės minimalios baudos, ir taip išvengtų administracinės atsakomybės.

3.2. Įvertintina situacija ir su ja susijęs teisinis reguliavimas, kai administracinis nusižengimas užfiksuotas ne asmens, įtariamo administracinio nusižengimo padarymu, akivaizdoje ir jį padaro ne transporto priemonės savininkas (valdytojas), o kitas asmuo. Vadovaujantis ANK 611 straipsnio 1 dalimi, jei administracinį nusižengimą padarė kitas asmuo, transporto priemonės savininkas (valdytojas) turi per trisdešimt kalendorinių dienų nuo administracinio nusižengimo protokolo išsiuntimo dienos pranešti institucijai (institucijos teritoriniam padaliniui), kurios pareigūnas nustatė administracinį nusižengimą, jos nurodytu būdu duomenis apie asmenį (vardą, pavardę, asmens kodą arba gimimo datą, gyvenamąją vietą, dokumento, suteikiančio teisę vairuoti transporto priemones, išdavimo datą, numerį ir dokumentą išdavusią instituciją), kuris administracinio nusižengimo padarymo metu valdė transporto priemonės savininkui (valdytojui) priklausančią transporto priemonę ar ją naudojos, arba institucijai pareikalavus atvykti į instituciją (institucijos teritorinį padalinį), kurios pareigūnas nustatė administracinį nusižengimą. Tokiu atveju, jei transporto priemonės savininkas (valdytojas) apie transporto priemonę vairavusį asmenį praneštų nustatyto termino pabaigoje, susidarytų šio nutarimo 3.1 papunktyje nurodyta situacija, tai yra, atsižvelgus į ANK projekte siūlomą ANK 39 straipsnio 2 dalį, nebūtų galimybės transporto priemonės savininko (valdytojo) nurodytam asmeniui surašyti naujo administracinio nusižengimo protokolo su administraciniu nurodymu (tais atvejais, kai pagal ANK 610 straipsnio 2 dalį administracinis nurodymas negali būti surašomas, – tik administracinio nusižengimo protokolo). Toks teisinis reguliavimas nederu su administracinių nusižengimų teisenos teisiniu reguliavimu ir galimai pažeistų lygybės prieš įstatymą principą. Be to, įtvirtinus siūlomą normą, atsirastų terpė galimam piktnaudžiavimui, kai transporto priemonės savininkas (valdytojas) delstų informuoti, kas administracinio nusižengimo padarymo metu vairavo transporto priemonę, ir dėl to pažeidėjas išvengtų administracinės atsakomybės.

3.3. Administracinių nusižengimų bylos ne teismo tvarka nagrinėjamos rašytinio proceso tvarka, nekviečiant administracinių nusižengimų teisenoje dalyvaujančių asmenų į bylos nagrinėjimą (ANK 616 straipsnio 1 dalis). ANK 616 straipsnio, reguliuojančio administracinių nusižengimų bylų nagrinėjimą ne teismo tvarka, 4 dalyje nurodoma, kad administracinių nusižengimų bylos paprastai išnagrinėjamos per dvidešimt darbo dienų nuo administracinio nusižengimo protokolo įteikimo dienos, o kai surašomas administracinio nusižengimo protokolas su administraciniu nurodymu, – per dvidešimt darbo dienų nuo ANK 610 straipsnio 1 dalyje nurodytų terminų pabaigos. Jeigu atliekant administracinio nusižengimo tyrimą nebuvo pateikta paaiškinimų arba administracinio nusižengimo byla nagrinėjantis pareigūnas nusprendžia, kad jie yra nepakankami ir būtina juos papildyti, administracinę atsakomybę traukiamam asmeniui ir nukentėjusiajam siunčiami prašymai pateikti paaiškinimus dėl administracinio nusižengimo bei jo aplinkybių. Prireikus prašoma liudytojų parodymų, eksperto išvados ar specialisto paaiškinimo. Šie paaiškinimai ir parodymai turi būti pateikti per keturiolika kalendorinių dienų nuo prašymo išsiuntimo dienos (ANK 616 straipsnio 2 dalis). Tais atvejais, kai asmeniui siunčiamas šio straipsnio 2 dalyje nurodytas prašymas, administracinių nusižengimų bylos paprastai išnagrinėjamos per dvidešimt darbo dienų nuo šio straipsnio 2 dalyje nurodyto termino pabaigos (ANK 616 straipsnio 4 dalis). Įtvirtinus ANK projekte siūlomą teisinį reguliavimą, siekiamas nustatyti dvidešimties darbo dienų terminas nederėtų su šia nutarimo papunktyje dėstomomis ANK normomis.

4. ANK projekto aiškinamajame rašte teigiama, kad stacionariomis ar mobiliosiomis teisės pažeidimų fiksavimo sistemomis užfiksavus greičio viršijimo faktus per ilgesnį laikotarpį ir gavus kelis administracinio nusižengimo protokolus su administraciniais nurodymais „nusižengimus padariusiems asmenims ne tik atsiranda didelė finansinė našta (sumokėti baudas už kelias dešimtis nusižengimų), bet ir taikoma Administracinių nusižengimų kodekse (ANK) numatyta atsakomybė sunkinančioji aplinkybė – pakartotinumasis“. ANK 40 straipsnyje apibrėžiama, kas laikytina administracinių nusižengimų pakartotinumais: jeigu administracinį nusižengimą padaręs asmuo per metus nuo

administracinio nurodymo įvykdymo dienos arba nuo nutarimo administracinio nusižengimo byloje įsiteisėjimo dienos iki sueis vieni metai nuo administracinės nuobaudos ar administracinio poveikio priemonės įvykdymo dienos, padarė tame pačiame ANK straipsnyje numatytą administracinį nusižengimą, laikoma, kad šis administracinis nusižengimas padarytas pakartotinai. Atsižvelgus į šią ANK normą, ANK projekto aiškinamajame rašte nurodytas argumentas laikytinas nepagrįstu, nes padarytas naujas administracinis nusižengimas pradedamas laikyti pakartotiniu tik tada, kai asmuo įvykdo administracinį nurodymą arba kai įsiteisėja nutarimas administracinio nusižengimo byloje už pirmą tame pačiame ANK straipsnyje numatytą administracinį nusižengimą. Iki administracinio nurodymo už pirmą kartą padarytą administracinį nusižengimą įvykdymo ar nutarimo administracinio nusižengimo byloje įsiteisėjimo momento tame pačiame ANK straipsnyje numatyto administracinio nusižengimo padarymas dar kartą nelaikomas pakartotiniu ir asmeniui taikoma administracinė atsakomybė kaip už pirmą kartą padarytą administracinį nusižengimą.

5. Vertinant ANK projekto aiškinamajame rašte minimą situaciją, tokia greičio viršijimo atvejų, užfiksuotų stacionariomis ar mobiliosiomis teisės pažeidimų fiksavimo sistemomis, gausa (kaip teigia ANK projekto rengėjai, – apie 70–80 baudų atskiriems asmenims) signalizuoja ne tik apie didesnę finansinę šiems asmenims tenkančią naštą, bet ir apie galimai pavojingą bei neatsakingą vairavimą. Sūlomas teisinis reguliavimas galimai sudarytų sąlygas asmenų nebaudžiamumui, jei dėl šio nutarimo 3 punkte nurodytų aplinkybių ar kitokių priežasčių (pavyzdžiui, dėl galimų techninių nesklandumų) šiems asmenims nebūtų spėta paskirti administracinės nuobaudos per ANK projekte siūlomą sutrumpintą terminą.

Ministras Pirmininkas

Teisingumo ministras